

Study the Social Relationships and Academic Achievement of 10th Grade Female Students based on Their Degree of Dependence on Virtual Social Networks

Ghodrat Allah Khalifeh ^{1,*}, Maryam Falahi ², Shakila Kovos Zadeh ³

¹ Instructor, Department of Educational Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

² PhD Student, Department of Instructional Technology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

³ BSc, Department of Educational Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Received: 05 Apr 2018

Accepted: 12 Aug 2018

Keywords:

Virtual Social Networks
Dependence
Social Relationships
Academic Achievement
Students

© 2018 Baqiatallah
University of Medical
Sciences

Abstract

Introduction: The present research aimed to study the social relationships and academic achievement of 10th grade female students based on their degree of dependence on virtual social networks.

Methods: This is a descriptive-correlational study. The statistical population of the study consisted of 10th grade girl students in district 1 of Ahvaz, with a total of 140 people. Based on Morgan's table, 100 individuals were selected through multi-stage random sampling. To collect data, researcher-made questionnaires on measure of the use of virtual social networks, social relationships and academic achievement have been used. In order to analyze the data obtained from the research in the level of descriptive statistics, the frequency and mean were used, and also in the level of inferential statistics, the Pearson, analysis of one way and tukey's variance correlation test was used. Data were analyzed using spss statistical softwar.

Results: There was a negative and significant relationship between the time spent on social networking and students' social relationships ($P < 0.01$). Also, the results of this study showed that there is a negative and non-significant relationship between the time devoted to virtual social networks and academic achievement of students ($P > 0.19$).

Conclusions: In addition to planning for preventing possible damage of these networks in the context of students' social relationships, considering the possibilities offered by virtual networks to the students, virtual networking capabilities can be developed to deepen learning, increased motivation for academic achievement, class participation, and student group activities.

مطالعه روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه دهم با توجه به میزان وابستگی آنها به شبکه‌های اجتماعی مجازی

قدرت اله خلیفه^{۱*}، مریم فلاحی^۲، شکیلا کوس زاده^۳

^۱ مربی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران
^۲ دانشجوی دکتری، گروه تکنولوژی آموزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
^۳ کارشناس، گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف مطالعه روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر دوره دوم دبیرستان با توجه به میزان وابستگی آنها به شبکه‌های اجتماعی مجازی انجام شده است.

روش کار: این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد؛ جامعه آماری پژوهش، شامل دانش آموزان دختر پایه دهم دبیرستان‌های ناحیه ۱ شهر اهواز است که جمعاً ۱۴۰ نفر بودند. براساس جدول مورگان تعداد ۱۰۰ نفر به عنوان نمونه از طریق نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های محقق ساخته میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی استفاده شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های حاصله از پژوهش، در سطح آمار توصیفی از فراوانی، میانگین و در سطح آمار استنباطی نیز از آزمون همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس یک‌راهه و آزمون تعقیبی توکی استفاده شده است. داده‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS تحلیل شد.

یافته‌ها: بین زمان اختصاص داده شده به شبکه‌های اجتماعی مجازی و روابط اجتماعی دانش آموزان رابطه منفی و معناداری وجود داشت ($P > 0/01$). همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین زمان اختصاص داده شده به شبکه‌های اجتماعی مجازی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه منفی و غیر معناداری وجود دارد ($P < 0/19$).

نتیجه‌گیری: با توجه به امکاناتی که شبکه‌های اجتماعی مجازی در اختیار دانش آموزان قرار داده‌اند، علاوه بر برنامه‌ریزی برای پیشگیری از آسیب‌های احتمالی این شبکه‌ها در زمینه روابط اجتماعی دانش آموزان می‌توان از امکانات و قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی برای تعمیق یادگیری، افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی، مشارکت کلاسی و فعالیت‌های گروهی دانش آموزان استفاده کرد.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۱/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۵/۲۱

واژگان کلیدی:

شبکه‌های اجتماعی مجازی

وابستگی

روابط اجتماعی

پیشرفت تحصیلی

دانش آموز

تمامی حقوق نشر برای

دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله

(عج) محفوظ است.

مقدمه

رشد پیدا کرده است. شبکه‌های اجتماعی محیطی مبتنی بر وب هستند که طیف وسیعی از تعاملات اجتماعی با دوستان و اعضای خانواده را میسر می‌سازند. میزان استفاده از اینترنت و شبکه‌های مجازی چنان رو به گسترش است که نسل کنونی را "نسل شبکه" نام نهاده‌اند. در حال حاضر شبکه‌های اجتماعی در بین کاربران چنان مورد استقبال قرار گرفته که به جرات می‌توان گفت یکی از تاثیرگذارترین سرویس‌های ارائه شده است که در سال‌های اخیر تحول شگرفی در نظام آموزشی و اجتماعی کشورهای مختلف جهان به وجود آورده است [۲]. در حالی که در ابتدا، این شبکه‌ها در محیط دانشگاهی و به منظور استفاده دانشجویان راه‌اندازی شد، لیکن به تدریج ورود طیف کودک و نوجوان و همچنین طیف سالخورده نیز به این شبکه‌های اجتماعی افزایش یافته است. در نظرسنجی جدیدی که از سوی کمیسیون اروپا انجام پذیرفت، مشخص گردید، ۷۷ درصد از کودکان ۱۳ تا ۱۶ ساله و ۳۸ درصد از

با رشد روزافزون اینترنت و افزایش شمار کاربرانی که به اینترنت متصل می‌شوند، لزوم بررسی تأثیر اینترنت بر زندگی اجتماعی کاربران اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد. اینترنت به عنوان یک وسیله ارتباطی چندرسانه‌ای که در درون خود دنیایی از اطلاعات را جای داده و چندین رسانه مثل تلویزیون، وسایل چاپی، تلفن و... را در درون خود ادغام کرده، خصوصیات شرایط پیچیده‌ای را برای کاربران ایجاد کرده است. اینترنت همچنین به عنوان یک رسانه دوطرفه عمل کرده و بین پیام‌دهنده و پیام‌گیرنده تعامل ایجاد می‌کند. به قول Slevin، شبکه‌های اجتماعی مجازی در مقایسه با ظهور سایر رسانه‌های الکترونیکی که به صورت یک پدیده گسترش یافته، الگوهای متفاوت و متداول ارتباطی، از قبیل رادیو و تلویزیون را به شکل یک شبکه تعامل گسترده، در هم آمیخته است [۱]. امروزه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در کنار فضای اینترنت

شبکه‌های اجتماعی و انتخاب آنها به عنوان مکانیزم ارتباطی برای پیشبرد توان آموزشی و پژوهشی، استفاده از آنها را برای توسعه آموزش و دانش، به ضرورتی انکارناپذیر تبدیل کرده است [۱۸]. شبکه‌های اجتماعی ابزارهای یادگیری ارزشمندی هستند، زیرا یادگیرندگان را به ایجاد، انتشار و اشتراک‌گذاری فعالیت‌هایشان قادر می‌سازد و تعامل و همکاری یادگیرنده را ساده می‌کنند [۱۹]. استادان و مربیان باید برای آموزش و راهنمایی در کلاس‌های درس خود، شیوه‌های برقراری ارتباط با تکنولوژی‌های جدید و طرز استفاده از قابلیت‌های آنها را آموخته و از طراحی و اجرای فعالیت‌های تدوین شده در شبکه‌های اجتماعی آگاه شوند [۲۰]. برخی از صاحب‌نظران بیان کرده‌اند استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی جز جدایی‌ناپذیری از زندگی بسیاری از فراگیران شده است و بر روی کلیه جوانب زندگی آنان، از جمله میزان مطالعه و عملکرد تحصیلی آنها، تأثیر مستقیم داشته است [۲۱]. با به‌کارگیری شبکه‌های اجتماعی در فرآیند آموزشی و درمانی می‌توان، از آنها به طور بهینه در جهت اهداف آموزشی استفاده کرد [۲۲، ۲۳]. با توجه به آنچه بیان شد، مطالعه حاضر به دنبال بررسی و واکاوی آن است که آیا با توجه به استفاده روزافزون دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی، روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی آنان تحت تأثیر استفاده از این شبکه‌ها قرار گرفته است؟

از زمان پیدایی شبکه‌های اجتماعی تاکنون پژوهشگران زیادی همچون Pasek و Hargittai (۲۰۰۹)، Schwartz (۲۰۰۹)، Yang (۲۰۰۹)، Selwyn (۲۰۰۹) و Roblyer (۲۰۱۱) در زمینه استفاده از شبکه‌های اجتماعی در امور آموزشی به پژوهش پرداخته‌اند. این پژوهشگران به این نتیجه رسیده‌اند که شبکه‌های اجتماعی از طریق ابزارهای اینترنتی، تفکر انتقادی گروهی، یادگیری پژوهش‌محور تیمی و حل مسئله گروهی را تقویت می‌کنند و قدرت آنها فقط به دلیل تولید و به اشتراک گذاشتن دانش بین اعضای آن نیست، بلکه امکان بازتاب دادن و تولید دانش جدید را نیز فراهم می‌آورند؛ در این شبکه‌ها ایده‌ها تولید می‌شوند، به چالش کشیده می‌شوند، تغییر می‌کنند و به وسیله شبکه بسیار بزرگی نقد و ارزیابی می‌شوند [۲۴-۲۸]. شبکه‌های اجتماعی، ابزارهای اجتماعی یادگیری ارزشمندی هستند؛ زیرا یادگیرندگان را به ایجاد، انتشار و اشتراک‌گذاری کارهایشان قادر می‌سازند. همچنین شبکه‌های اجتماعی می‌توانند تعامل و همکاری یادگیرنده را تسهیل کنند [۲۹]. بنابراین شبکه‌های اجتماعی می‌توانند ابزارهای مفید و موثری باشند و باعث تحول و دگرگونی اساسی در حوزه آموزش شوند، به شرط آنکه توانایی کنترل آنها، از نظر مناسب بودن با نیازهای دانشی و علمی وجود داشته باشد [۳۰]. با وجود رشد چشمگیر شبکه‌های اجتماعی، هنوز این شبکه‌ها به عنوان ابزار آموزشی در کلاس‌های درس رواج نیافته‌اند [۳۱].

در پژوهش Tamanaei far, sedighi arfaei & gandomi (۲۰۱۳) با عنوان رابطه میزان استفاده از اینترنت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی کاشان نتایج نشان داد که اعتیاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی موجب افت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود و لازم است دست اندرکاران جهت آموزش استفاده بهتر از اینترنت و پیشگیری از اعتیاد به آن برنامه‌ریزی کنند [۳۲]. Balakrishnan (۲۰۱۷) تحقیقی با عنوان رسانه‌های اجتماعی و کاربرد آنها در یادگیری انجام دادند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که کاربرد رسانه اجتماعی

کودکان ۹ تا ۱۲ ساله در اروپا در شبکه‌های اجتماعی عضو هستند [۳]. بنابراین در حال حاضر می‌توان ادعا کرد که ما در عصر شبکه‌ها زندگی می‌کنیم؛ عصری که در آن شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی برخط شیوه‌های ارتباطی و اطلاع‌رسانی نوینی به عرصه گسترده ارتباطات اجتماعی معرفی کرده است [۴]. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، در عین حال که فضاهایی هستند که در آن افراد دوستان جدیدی پیدا می‌کنند و یا دوستان قدیمی خود را در جریان تغییرات زندگی‌شان قرار می‌دهند. مکان‌هایی برای تبادل نظر هستند که در آنها جوانان، عقاید و نظرات خود را با هم به اشتراک می‌گذارند [۵]. مطالعات نشان می‌دهد استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی به علت این که فعالیتی زمان‌گیر است، می‌تواند بر روابط اجتماعی و خانوادگی و مدت تعامل فرد با خانواده تأثیر بگذارد و حتی آن را کاهش دهد [۶].

شبکه‌های اجتماعی از جمله فیس‌بوک، توئیتر، واتساپ، تلگرام و اینستاگرام از جمله شبکه‌های اجتماعی مجازی هستند که در مدت زمانی کوتاه به سرعت رشد کرده‌اند و روزبه‌روز میان افراد محبوبیت بیشتری پیدا می‌کنند [۷]. نسل جدید خدمات اینترنتی، وب ۲ و شبکه‌های اجتماعی است که به عنوان فرصتی برای ایجاد نوآوری در تدریس و یادگیری در نظر گرفته می‌شود [۸]. استفاده جوانان از شبکه‌های اجتماعی در حال گسترش است [۹-۱۲]. "شبکه‌های بودن" و "اجتماعی بودن" اجزا این مفهوم مرکب است. رسانه اجتماعی زیرساخت وبی دارد که افراد و جوامع از طریق آن محتوایی که کاربر تولید کرده را به اشتراک می‌گذارند و درباره تولید، بحث و تعدیل آن با هم مشارکت دارند [۱۳]. کلمه شبکه و اجتماع هر دو بر فراگیری و بالا بودن ضریب نفوذ این فناوری‌ها در جهان اشاره دارد. شاید به همین دلیل است که استفاده از این فناوری در بین فراگیران بیشتر از دیگر طبقات جامعه است [۱۴].

در عرصه تعلیم و تربیت شبکه‌های اجتماعی مجازی، حوزه تحقیقاتی برای اطلاعات جامع فراگیران است که به سرعت در حال رشد می‌باشند [۷]. با پیدایش شبکه‌های اجتماعی، استفاده از این شبکه‌ها جز جدایی‌ناپذیری از زندگی بسیاری از فراگیران شده است و بر روی کلیه جوانب زندگی آنان، از جمله میزان مطالعه، عملکرد تحصیلی و سایر مهارت‌های تحصیلی آن‌ها تأثیر مستقیم داشته است [۱۵]. از آنجایی که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش است و تمام کوشش‌های این نظام در واقع جامعه عمل پوشاندن به این امر تلقی می‌شود. به عبارتی دیگر، جامعه به طور ویژه نظام آموزش و پرورش به رشد و تکامل موفقیت‌آمیز دانش‌آموز و جایگاه او در جامعه علاقمند و نسبت به آن نگران است و انتظار دارد کودکان و دانش‌آموزان در جوانب گوناگون اعم از ابعاد شناختی، عاطفی، شخصیتی، کسب مهارت‌ها و توانایی‌ها آن‌چنان که باید پیشرفت و تعالی یابند. برای رسیدن به پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان لازم است به عوامل مؤثر در آن توجه خاصی داشته باشیم [۱۶]. میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و استفاده از آنها برای ارتباط با مربیان، خانواده و دوستان می‌تواند عملکرد تحصیلی و روابط اجتماعی فراگیران را تحت تأثیر قرار دهد. بدین قرار که سپری کردن زمان بیش از حد برای استفاده از شبکه‌های مجازی باعث تأثیر منفی بر دانشجویان و وارد ساختن خلل در عملکرد تحصیلی و دانشگاهی آنان می‌شود [۱۷]. از همین رو، گرایش و توجه دانشگاه‌ها به استفاده از قابلیت‌های

بر اساس مطالعات ذکر شده، به وضوح می‌توان دریافت که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و سایر شبکه‌های نظیر آن از یک طرف باعث تغییر در روابط اجتماعی و نحوه تعامل و برقراری ارتباط دانش‌آموزان با دیگران شده است و از طرف دیگر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تحت تأثیر استفاده از این شبکه‌ها قرار گرفته است. با توجه به بروز این چنین پدیده‌هایی پژوهش حاضر با هدف واریسی رابطه بین میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی با روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان انجام شده است و فرضیه‌های زیر را دنبال می‌کند. بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و روابط اجتماعی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

روش کار

روش استفاده شده در تحقیق حاضر توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. این پژوهش در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ انجام گرفته است.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش، شامل دانش‌آموزان دختر پایه دهم دو دبیرستان در ناحیه ۱ شهر اهواز هستند که جمعاً ۱۴۰ نفر نفر بودند. براساس جدول مورگان تعداد ۱۰۰ نفر به عنوان نمونه از طریق نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

جهت انجام پژوهش حاضر از پرسشنامه‌های محقق ساخته میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی استفاده شده است.

الف) پرسشنامه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی: برای سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی یک پرسشنامه محقق ساخته با استفاده از پیشینه پژوهش تهیه شد. روایی این ابزار از طریق روایی محتوا تعیین شد. بدین صورت که سؤالات پرسشنامه در اختیار متخصصان قرار گرفت، آنان پس از بررسی سؤالات، پیشنهاداتی برای اصلاح سؤالات مطرح کردند و در نهایت پرسشنامه طبق نظر آنان اصلاح گردید و پرسشنامه نهایی برای توزیع در بین آزمودنی‌ها آماده شد. پایایی این پرسشنامه براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۱ بود.

ب) پرسشنامه روابط اجتماعی: برای سنجش روابط اجتماعی دانش‌آموزان نیز یک پرسشنامه محقق ساخته با استفاده از پیشینه پژوهش تهیه شد. بدین صورت که ابتدا پس از استخراج مولفه‌های اصلی مطرح در روابط اجتماعی، مجموعه‌ای از سؤالات تهیه شد و سپس روایی این ابزار از طریق روایی محتوا و نظر متخصصان تعیین شد. این پرسشنامه یک ابزار خود گزارشی ۲۰ سوالی است که آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (هرگز=۱، کمی=۲، گاهی=۳، بیشتر اوقات=۴، و همیشه=۵)، میزان مخالفت یا موافقت خود را با هر یک از عبارات مشخص کند. این مقیاس به منظور ارزیابی روابط اجتماعی افراد ساخته شده است. بالاترین نمره‌ای که یک آزمودنی در این مقیاس کسب می‌کند ۱۰۰ و پایین‌ترین نمره ۲۰ است. برای محاسبه پایایی این مقیاس نیز ابتدا پرسشنامه در یک نمونه ۲۰ نفری از جامعه

در آموزش و یادگیری، تجربه مشارکت و ارتباط بین دانش‌آموزان و دانشجویان را توسعه می‌دهد. این پژوهش نشانگر آن است که رسانه اجتماعی می‌تواند ابزاری نوآورانه و تاثیرگذار در آموزش و یادگیری باشد [۳۳]. Al-Jabri و Eid (۲۰۱۶) تحقیق با عنوان شبکه‌های اجتماعی، تبادل دانش و یادگیری دانشجویان؛ مطالعه موردی دانشجویان انجام داد. نتایج نشان داد که روابط مثبت و معناداری بین چت و گفتگوی آنلاین، تبادل فایل، تبادل دانش و سرگرمی و لذت یادگیری برای دانشجویان وجود دارد [۳۴]. Bickerdike (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان راهبردهای یادگیری، عادات مطالعه و فعالیت‌های شبکه اجتماعی در دانشجویان پزشکی در دوره لیسانس انجام دادند. نتایج نشان داد عادات مطالعه و راهبرد مطالعه، با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین در ارتباط بود. استفاده بیش از حد از شبکه اجتماعی به عادات مطالعه ضعیف می‌انجامد که با کاهش پیشرفت تحصیلی در ارتباط هستند [۳۵]. Komasy (۲۰۱۶) پژوهشی با عنوان مقایسه اثربخشی ارائه آموزش از طریق شبکه‌های اجتماعی با آموزش حضوری بر میزان یادگیری و یادداری دانش‌آموزان بزرگسال مقطع پیش‌دانشگاهی انجام داد. یافته‌های پژوهش نشان داد که میزان یادگیری و یادداری گروه آزمایش که از طریق شبکه مجازی آموزش دیده بودند، نسبت به گروه کنترل که آموزش حضوری دیده بودند، به طور معناداری افزایش یافته است [۳۶]. Dehghani و Khalaji (۲۰۱۵) تحقیقی با عنوان تاملی بر نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی بر فرآیند آموزش و یادگیری با تأکید بر فرصت‌ها و چالش‌های آن انجام دادند. نتایج نشان داد استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در آموزش، به شکل‌های مختلف، نوآوری در آموزش را افزایش می‌دهد. با توجه به مباحثی که در این مطالعه ارائه شد، این فرض مطرح است که استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای تغییر فرآیندهای شناختی و الگوهای یادگیری متناسب با عصر دیجیتال مناسب است [۳۷]. برخی پژوهش‌های دیگر نشان می‌دهد که به‌کارگیری شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند درگیری دانش‌آموزان در آموزش را افزایش دهد [۳۸]. افزون بر این، برخی پژوهش‌ها به اثبات رساندند که بهره‌گیری از رسانه‌های اجتماعی، روابط اجتماعی معلم - شاگردی و یادگیری اثربخش را تقویت می‌کند [۳۹]. همچنین نتیجه بسیاری از پژوهش‌ها نشان داد که به‌کارگیری فناوری‌های نوین آموزشی به بهبود عملکرد تحصیلی می‌انجامد [۴۰-۴۴]. بعضی مقالات به معرفی ترم‌افزارهای کاربردی برای آموزش به خصوص در پزشکی و دندانپزشکی که برای فارغ‌التحصیلان در محیط‌کاری نیز مفید است پرداخته‌اند [۴۵-۵۱]. Gronhook و همکاران (۱۹۸۵) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که استفاده زیاد از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، باعث تنهایی بسیار شده، این انزوا و تنهایی باعث کاهش تعامل اجتماعی با دیگران، اختلال در هویت و درنهایت باعث کاهش مهارت‌های اجتماعی فرد می‌شود. Rahimidoost, Sayyahi & falahi (۲۰۱۶) در تحقیق خود با عنوان شیوه‌های بهره‌گیری دبیران کاردانش از شبکه‌های اجتماعی مجازی در آموزش به این نتیجه رسیدند که با توجه به امکاناتی که شبکه‌های اجتماعی مجازی در اختیار آموزش قرار داده است، دبیران می‌توانند در زمینه کیفیت تدریس خود و تعمیق یادگیری، افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی، مشارکت کلاسی، فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان از این شبکه‌ها بهره‌گیرند [۵۲].

به شبکه‌های اجتماعی مجازی در میان دانش‌آموزان و سپس یافته‌های استنباطی حاصل از پژوهش ارائه می‌گردد.

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که ۲۲/۸ درصد از دانش‌آموزان با بیش از ۶۰ نفر در فضای شبکه‌های اجتماعی مجازی دوست می‌باشند. همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود ۲۶/۱ درصد از دانش‌آموزان بیش از ۵۰۰ پیام و ۲۸/۳ درصد از دانش‌آموزان بین ۵۰ الی ۱۰۰ پیام در طول شبانه‌روز از شبکه‌های اجتماعی مجازی دریافت می‌کنند. همچنین ۳۴/۸ درصد از دانش‌آموزان بین ۵۰ الی ۱۰۰ پیام در طول شبانه‌روز در شبکه‌های اجتماعی مجازی ارسال می‌کنند.

همان‌طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود میانگین پیام‌های ارسالی دانش‌آموزان با محتوای طنز با میانگین ۵/۱۲ بیشترین میزان را به خود اختصاص داده است، به این معنی که دانش‌آموزان اغلب از محیط شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سرگرمی استفاده می‌کنند.

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود: میانگین و انحراف معیار وابستگی به شبکه‌های مجازی به ترتیب ۳/۲۴ و ۰/۹۸ بود. میانگین و انحراف معیار متغیر پیشرفت تحصیلی به ترتیب ۱۶/۷۱ و ۱/۱۳ بود. میانگین و انحراف معیار متغیر روابط اجتماعی به ترتیب ۶۴/۹۲ و ۱۰/۳۱ بود.

موردنظر اجرا شد که نتایج به‌دست آمده با استفاده از آلفای کرنباخ (۰/۸۵) مورد تأیید قرار گرفت.

ج) پرسشنامه پیشرفت تحصیلی: در این پژوهش منظور از پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان همان میانگین یا معدل نمرات تحصیلی دانش‌آموزان است که از آغاز سال تحصیلی تاکنون که دانش‌آموز مشغول به تحصیل می‌باشد را شامل می‌شود که در ابتدای پرسشنامه از دانش‌آموزان خواسته شده تا آن را ثبت کنند.

روش تحلیل داده‌ها

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های حاصله از پژوهش، در سطح آمار توصیفی از فراوانی، میانگین و در سطح آمار استنباطی نیز از آزمون همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس یک‌راهه و آزمون تعقیبی توکی استفاده شده است. داده‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS تحلیل شد.

یافته‌ها

در این قسمت ابتدا یافته‌های توصیفی شامل؛ تعداد دوستان در شبکه‌های اجتماعی مجازی، وضعیت ارسال و دریافت پیام در شبکه‌های اجتماعی مجازی، نوع پیام‌های ارسالی و دریافتی و وضعیت وابستگی

جدول ۱: تعداد دوستان در شبکه‌های اجتماعی مجازی

تعداد دوستان در شبکه‌های اجتماعی مجازی	کمتر از ۲۰ نفر	بین ۲۰ تا ۴۰ نفر	بین ۴۰ تا ۶۰ نفر	بیشتر از ۶۰ نفر	جمع
فراوانی	۴۰	۳۳	۸	۲۱	۹۲
درصد فراوانی	۴۳/۵	۲۵/۰	۸/۷	۲۲/۸	۱۰۰
فراوانی تجمعی	۴۳/۵	۶۸/۵	۷۷/۲	۱۰۰	

جدول ۲: بررسی وضعیت ارسال و دریافت پیام در شبکه‌های اجتماعی مجازی

	کمتر از پنجاه		بین ۵۰ الی ۱۰۰		بین ۱۰۰ الی ۵۰۰		بیش از ۵۰۰		جمع
	ارسال	دریافت	ارسال	دریافت	ارسال	دریافت	ارسال	دریافت	
فراوانی	۴۲	۲۷	۳۲	۲۶	۱۱	۱۵	۷	۲۴	۹۲
درصد فراوانی	۴۵/۷	۲۹/۳	۳۴/۸	۲۸/۳	۱۲/۰	۱۶/۳	۷/۶	۲۶/۱	۱۰۰
فراوانی تجمعی	۴۵/۷	۲۹/۳	۸۰/۴	۵۷/۶	۹۲/۴	۷۳/۹	۱۰۰	۱۰۰	-

جدول ۳: بررسی نوع پیام‌های ارسالی و دریافتی

میانگین		محتوای درس		علمی		تفریح	
ارسال	دریافت	اطلاع رسانی	اخبار و اطلاع رسانی	طنز	اخلاقی	تبریک	آموزنده
۳/۷۸	۳/۷۸	۳/۴۲	۳/۴۲	۵/۱۲	۳/۲۶	۲/۳۶	۳/۷۸
۳/۸۶	۳/۸۶	۳/۹۰	۳/۹۰	۴/۵۲	۴/۸۰	۳/۷۷	۳/۸۶

جدول ۴: شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه پژوهش

سطوح	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
وابستگی به شبکه‌های مجازی	۱	۵	۳/۴۴	۰/۹۸	۰/۰۴	-۰/۴۰
پیشرفت تحصیلی	۱۳/۸۵	۱۹/۱۰	۱۶/۷۱	۱/۱۳	-۰/۴۹	-۰/۱۷
روابط اجتماعی	۴۱	۸۸	۶۴/۹۲	۱۰/۳۱	-۰/۵۸	-۰/۲۱

انجام این تحلیل مفروضه‌های لازم برای انجام این تحلیل بررسی شدند. مفروضه نرمال بودن با استفاده از شاخص‌های کجی و کشیدگی بررسی شد. همان‌طور که در جدول یافته‌های توصیفی مشاهده می‌کنید، مقدار این شاخص‌ها در همه متغیرها ما بین ۱/۵+ و ۱/۵- قرار دارند. پس در نتیجه تمام متغیر در نمونه مورد مطالعه نرمال هستند.

بررسی متغیرها در بین ۵ دسته مورد مطالعه نشان می‌دهد که میانگین دو متغیر پیشرفت تحصیلی و روابط اجتماعی در گروه‌هایی که به میزان "زیاد" و "خیلی زیاد" وابستگی به شبکه‌های اجتماعی دارند، بیشتر است. هدف این پژوهش بررسی رابطه بین متغیر وابستگی به شبکه‌های مجازی با متغیرهای پیشرفت تحصیلی و روابط اجتماعی بود. قبل از

فرضیه اول: بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

جدول ۵: میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی در میان دانش‌آموزان

شاخص‌های آماری	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	هرگز
پیشرفت تحصیلی					
میانگین	۱۵/۲۶	۱۶/۱۳	۱۷/۲۷	۱۷/۵۶	۱۹/۰۴
انحراف معیار	۰/۹۵	۰/۶۲	۰/۵۳	۰/۹۹	۰/۰۷
روابط اجتماعی					
میانگین	۵۱/۱۷	۶۲/۲۸	۷۰/۷۶	۶۶/۰۰	۸۱/۵۰
انحراف معیار	۷/۳۹	۸/۴۲	۳/۸۱	۱۲/۲۴	۹/۱۹

جدول ۶: همبستگی بین میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی	ضریب همبستگی	ضریب معناداری (دو دامنه)	تعداد
میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی	-۰/۷۷	۰/۰۰۱	۹۲

میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی بیشتر میزان پیشرفت تحصیلی کمتر می‌باشد.
فرضیه دوم: بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و روابط اجتماعی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

برای محاسبه ارتباط بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. این ضریب نشان می‌دهد که رابطه بین پیشرفت تحصیلی و میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی با ضریب همبستگی ۰/۷۷ در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی‌دار است ($P > 0/01$). یعنی هر چه

جدول ۷: همبستگی بین میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و روابط اجتماعی

روابط اجتماعی	ضریب همبستگی	ضریب معناداری (دو دامنه)	تعداد
میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی	-۰/۶۴	۰/۰۰۱	۹۲

به شبکه‌های اجتماعی بیشتر میزان روابط اجتماعی کمتر می‌باشد. در ادامه با استفاده از تحلیل واریانس یک‌راهه به مقایسه ۵ گروه از افرادی که در سطح "خیلی زیاد" تا "هرگز" از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند پرداخته شد.

برای محاسبه ارتباط بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و روابط اجتماعی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. این نتایج نشان می‌دهد که ارتباط بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و روابط اجتماعی با ضریب همبستگی -۰/۶۴ در سطح ۰/۰۱ منفی و معنی‌دار می‌باشد ($P > 0/01$). یعنی هر چه میزان وابستگی

جدول ۸: نتایج تحلیل واریانس یک راهه برای بررسی اختلاف بین گروه‌های مورد مطالعه

مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	درجه آزادی	F	سطح معنی داری
پیشرفت تحصیلی				
بین گروهی	۷۳/۹۴	۴	۳۷/۳۹	۰/۰۰۱
درون گروهی	۴۳/۰۰	۸۷		
کل	۱۱۶/۹۴	۹۱		
روابط اجتماعی				
بین گروهی	۵۳۵۱/۵۹	۴	۲۶/۹۱	۰/۰۰۱
درون گروهی	۴۳۲۴/۸۷	۸۷		
کل	۹۶۷۶/۴۶	۹۱		

وابستگی به شبکه‌های اجتماعی داشتند با گروه‌هایی که در سطح "متوسط"، "زیاد" و "خیلی زیاد" وابستگی به شبکه‌های اجتماعی داشتند اختلاف معنی‌داری در سطح آلفای ۰/۰۱ وجود داشت ($P > 0/01$). بین گروهی که در سطح "کم" وابستگی به شبکه‌های اجتماعی داشتند با گروه‌های که در سطح "متوسط" وابستگی به شبکه‌های اجتماعی داشتند اختلاف معنی‌داری وجود نداشت ($P < 0/05$). بین

نتایج این آزمون نشان داد که بین ۵ گروه در میزان پیشرفت تحصیلی و روابط اجتماعی در سطح آلفای ۰/۰۱ اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($P > 0/01$). نتایج آزمون تعقیبی توکی نیز نشان داد که بین گروهی که در سطح "هرگز و کم"، به شبکه‌های اجتماعی مجازی وابستگی داشتند، اختلاف معنی‌داری در میزان پیشرفت تحصیلی و روابط اجتماعی وجود نداشت ($P < 0/05$). بین گروهی که در "هرگز"

اجتماعی کمتر بود، میزان روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی کمتر بود. در ادامه نتایج آزمون تعقیبی توکی ارائه شده است.

بقیه گروه‌ها در میزان روابط اجتماعی اختلاف معنی‌داری وجود داشت ($P > 0/01$). در گروه‌هایی که میزان وابستگی به شبکه‌های مجازی بیشتر بود نسبت به گروه‌هایی که میزان وابستگی به شبکه‌های

جدول ۹: نتایج آزمون تعقیبی توکی برای مقایسه‌های چندگانه

گروه‌ها	اختلاف میانگین	سطح معنی‌داری
پیشرفت تحصیلی		
هرگز		
کم	۱/۴۷	۰/۰۶
متوسط	۱/۷۷	۰/۰۰۷
زیاد	۲/۹۰	۰/۰۰۱
خیلی زیاد	۳/۷۷	۰/۰۰۱
کم		
متوسط	-۰/۲۹	۰/۷۶
زیاد	۱/۴۲	۰/۰۰۱
خیلی زیاد	۲/۲۹	۰/۰۰۱
متوسط		
زیاد	۱/۱۳	۰/۰۰۱
خیلی زیاد	۲/۰۰	۰/۰۰۱
زیاد		
خیلی زیاد	۰/۸۷	۰/۰۰۲
روابط اجتماعی		
هرگز		
کم	۱۵/۵۰	۰/۰۵۴
متوسط	۱۰/۷۳	۰/۲۲
زیاد	۱۹/۲۱	۰/۰۰۴
خیلی زیاد	۳۰/۳۲	۰/۰۰۱
کم		
متوسط	-۴/۷۶	۰/۳۱
زیاد	۳/۷۱	۰/۶۴
خیلی زیاد	۱۴/۸۲	۰/۰۰۱
متوسط		
زیاد	۸/۴۷	۰/۰۰۱
خیلی زیاد	۱۹/۵۸	۰/۰۰۱
زیاد		
خیلی زیاد	۱۱/۱۰	۰/۰۰۱

بحث

در مطالعه حاضر تأثیر میزان وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی بر روابط اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته مورد بررسی قرار گرفت. جهت تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش در سطح آمار توصیفی از فراوانی، میانگین و در سطح آمار استنباطی نیز از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس یک‌راهه و توکی استفاده شده است. داده‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS تحلیل شد. نتایج نشان می‌دهد که ۲۲/۸ درصد از دانش‌آموزان با بیش از ۶۰ نفر در فضای شبکه‌های اجتماعی مجازی دوست می‌باشند و ۲۶/۱ درصد از دانش‌آموزان بیش از ۵۰۰ پیام و ۲۸/۳ درصد از دانش‌آموزان بین ۵۰ الی ۱۰۰ پیام در طول شبانه‌روز از شبکه‌های اجتماعی مجازی دریافت می‌کنند. همچنین ۳۴/۸ درصد از دانش‌آموزان بین ۵۰ الی ۱۰۰ پیام در طول شبانه‌روز در شبکه‌های اجتماعی مجازی ارسال می‌کنند؛ در این میان میانگین پیام‌های ارسالی دانش‌آموزان با محتوای طنز با میانگین ۵/۱۲ بیشترین میزان را به خود

اختصاص داده است، به این معنی که دانش‌آموزان اغلب از محیط شبکه‌های اجتماعی مجازی برای سرگرمی استفاده می‌کنند. بررسی متغیرها نشان می‌دهد که ۴۱/۳ درصد از دانش‌آموزان بر این باورند که به میزان "خیلی زیاد" و "زیاد" از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کنند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که ۴۵/۷ درصد از دانش‌آموزان نیز بر این باورند که به میزان "متوسط"، از این شبکه‌ها استفاده می‌کنند و تنها ۲/۲ درصد از دانش‌آموزان "هرگز" از این شبکه‌ها استفاده نکرده‌اند. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد که ضریب همبستگی پیرسون بین پیشرفت تحصیلی و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در سطح ۰/۱۹۲ منفی و رابطه معنی‌داری وجود ندارد؛ به این معنی که وضعیت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با شبکه‌های اجتماعی مجازی دو مکانیزم متفاوت باهم هستند و استفاده از شبکه‌ها در روند پیشرفت تحصیلی تأثیری ندارند. همچنین نتایج نشان داد که ارتباط بین وابستگی به شبکه‌های اجتماعی مجازی و

خواهد شد ما در تعاریف خود از فضای مجازی تجدیدنظر کنیم، بلکه جزئی از جنبه‌های مهم جامعه اطلاعاتی و یکی از مسائل مهم ارتباطی آینده خواهد بود.

نتیجه‌گیری

با توجه به ادبیات تحقیق و یافته‌های پژوهش باید اذعان داشت، شبکه‌های اجتماعی مجازی نسلی جدید از صفحه‌های اینترنتی هستند که براساس نیاز مخاطبان طراحی شده است. آن‌ها نابودکننده اجتماع نیستند. شبکه‌های مجازی آمده‌اند تا مردم سراسر دنیا بتوانند ارتباطی بهتر و راحت‌تر داشته باشند. همبستگی‌ها و حضور افراد در اجتماع‌های واقعی که توسط این شبکه‌های اجتماعی مجازی ساماندهی و اطلاع‌رسانی می‌شود، نه تنها موجب ارتباط بیشتر انسان‌ها شده بلکه در همبستگی بیشتر آنها نیز نقش بسزایی داشته است. شبکه‌های اجتماعی وارد دنیای جدیدی می‌شوند که نشأت گرفته و تأثیر پذیرفته از فضای واقعی است. افراد همان مردمان فضای واقعی هستند که توسط شبکه‌های مجازی رخ نشان می‌دهند. رویدادها و بحث‌ها حول و حوش دل‌مشغولی‌های انسان معاصر در دنیای واقعی است. شرایط همان است، کاربران و رفتارشان همان است و فقط فضا عوض شده است. این فضا در شبکه‌های اجتماعی مجازی نمود چشمگیری یافته است. اقسام آموزش از طریق اینترنت از جمله شبکه‌های اجتماعی مجازی چندی است در ادبیات آموزشی کشور وارد شده است و فعالیت‌های ارزشمندی نیز به صورت پراکنده در این حوزه انجام شده است. با بهره‌گیری از امکاناتی که شبکه‌های اجتماعی مجازی در اختیار آموزش قرار داده است، در فضاها و کلاس‌های درس، در نحوه تدریس، سطح آموزش و یادگیری یادگیرندگان و همچنین ارزشیابی تأثیر زیادی مشاهده شده و برنامه‌های درسی تا حدودی تغییر یافته است. با ایجاد تنوع در رسانه‌های آموزشی و متنوع‌سازی فضا و محیط‌های یاددهی و یادگیری در برنامه درسی، این امکان فراهم خواهد شد تا یادگیرندگان و معلمان تجارب جدیدی را در حوزه دانش، پژوهش و آموزش کسب نمایند. به‌کارگیری شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند فرصتی برای بهبود تدریس و یادگیری باشد. با توجه به امکاناتی که شبکه‌های اجتماعی مجازی در اختیار دانش‌آموزان قرار داده‌اند، علاوه بر برنامه‌ریزی برای پیشگیری از آسیب‌های احتمالی این شبکه‌ها در زمینه روابط اجتماعی دانش‌آموزان می‌توان از امکانات و قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی برای تعمیق یادگیری، افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی، مشارکت کلاسی و فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان استفاده کرد. با امکانات فنی و نوآورانه‌ای که در استفاده از شبکه‌های اجتماعی در آموزش وجود دارد، افراد با سهولت بیشتری به اهداف آموزشی و پرورشی دست می‌یابند. حال که شبکه‌های اجتماعی مجازی پیرامون ما را احاطه کرده است، پیشنهاد می‌شود در آغاز، زیرساخت‌ها برای نشر این ابزارها آماده شوند و با برگزاری دوره‌های کوتاه آموزشی، آموزگاران و استادان در به‌کارگیری رایانه و چگونگی تلفیق برنامه درسی با شبکه اجتماعی آموزش یابند.

با نگاهی به نظریات جدید در حوزه تعلیم و تربیت درمی‌یابیم که امروزه آموزشی سودمند تلقی می‌شود که مبتنی بر نیازهای یادگیرنده طراحی شده باشد. شاید روزی تلاش بر این بود که با ارتقای فن‌آوری و گسترش و توسعه سیستم مدیریت یادگیری بتوانیم آن را به آموزش حضوری و

روابط اجتماعی در سطح ۰/۱۷٪ منفی و معنی‌دار می‌باشد؛ در تحلیل این یافته می‌توان گفت که میزان بهره‌گیری از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر روابط اجتماعی دانش‌آموزان، نوع روابط و گستردگی روابط تأثیر می‌گذارد و لذا می‌توان دلیل را در این مطلب یافت که حضور در شبکه‌ها به خودی خود، موجب یادگیری‌های اجتماعی می‌گردد که کاربران را در روابط احتمالی آینده آماده‌تر و مجهزتر می‌کند.

یادگیرندگان می‌توانند به طور مستقیم با محتوایی که به شکل‌های گوناگون در شبکه‌ها می‌یابند، تعامل برقرار کنند. این محیط‌ها به طور ویژه، امکان یادگیری محتوای به صورت مشارکتی و توسعه روابط میان‌فردی و افزایش انگیزه یادگیری را برای یادگیرندگان فراهم می‌کنند. دال و همکاران بیان می‌کنند که استفاده از تکنولوژی‌های اجتماعی، باعث توسعه مهارت‌های فردی و گروهی افراد می‌شود [۵۳]. کروک و همکاران نیز معتقدند که تکنولوژی‌های اجتماعی باعث افزایش انگیزش دانشجویان، تشویق آن‌ها به جزئیات و بهبود کیفیت کارهای آن‌ها می‌شود [۵۴]. کلاس‌های جمعی مبتنی بر شبکه‌های اجتماعی مجازی که در آن آرا و نظرات متنوع و گوناگون بیان می‌شود، تجارب مشترک علمی یادگیرندگان را کامل می‌کند. یادگیرندگان با استفاده از شبکه اجتماعی مجازی در آموزش، سطح بالایی از تجارب یادگیری مثبت، اشتراک‌گذاری و کارکردهای تعاملی را به دست می‌آورند [۵۵]. قابلیت‌های منحصر به فردی که در آموزش مبتنی بر شبکه وجود دارد، نه از خود شبکه، بلکه از شیوه‌های خلاق آموزشی مربوط به آن منشأ می‌گیرد. معلمان و اساتید باید شبکه‌های اجتماعی مجازی را نه تنها به منزله رسانه‌های جدید برای ارائه آموزش از این طریق، بلکه به مثابه نوعی همکاری و مشارکت بین پارادایم جدید آموزش و فناوری جدید در نظر گیرند که زمینه بالقوه‌ای برای تغییرات بنیادی در روش آموزش و یادگیری ایجاد می‌کند.

شبکه‌های اجتماعی را می‌توان به منزله نشانه و سمبل گرایشی فرهنگی دانست که در حال تغییر دادن نقش مخاطبان‌اند. این شبکه‌ها، توانسته‌اند خوانندگانی را که فقط شرح داستان یک فیلم یا حداکثر نقد آن را مطالعه می‌کردند، به تولیدکنندگان فعال محتوا و مطالب تبدیل کنند. شبکه‌های اجتماعی در اکوسیستم فضای مجازی واقعیتی انکارناپذیرند. بنابراین بهتر است به جای آنکه آنها را نادیده بگیریم، نگاه واقع‌بینانه‌ای به نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدات این شبکه‌ها داشته باشیم؛ چرا که در حال وارد شدن به عصری هستیم که در آن، شاهد شکل مؤثر و جدیدی از ارتباط میان شهروندان و فضای مجازی خواهیم بود. ویژگی‌های کارکردی، تعاملی و ساختی شبکه‌های اجتماعی باعث می‌شود به خوانندگان اجازه داده شود تا واکنش و نظرات ارزشمند خود را به اشتراک گذارند و امکان حضور در روند ویرایش و پردازش مطالب به آنها داده شود، درک کاربران از موضوعات افزایش می‌یابد و ترغیب می‌شوند که تجربیات مثبت خود را در اختیار همگان قرار دهند. بنابراین باید پذیرفت که با توجه به حجم بالای اطلاعات در دسترس و همچنین تخصصی شدن روزافزون شبکه‌های اجتماعی، دروازه‌بانی دیگر در انحصار سازمان‌های خبری و مطبوعاتی نیست و عملاً حیطه دروازه بانی به شدت تنوع و گسترش یافته است. به هر حال شبکه‌های اجتماعی نه فقط پدیده مثبت و آغازگر فضای اطلاعاتی جدید و در سطحی گسترده با ویژگی‌های زبان، مشخصات، سبک و خدماتی خاص است که باعث

شبکه‌های اجتماعی، باعث تنهایی بسیار شده، این انزوا و تنهایی باعث کاهش تعامل اجتماعی با دیگران، اختلال در هویت و در نهایت باعث کاهش مهارت‌های اجتماعی فرد می‌شود و با نتیجه تحقیق Bickerdike (۲۰۱۶) که با عنوان راهبردهای یادگیری، عادات مطالعه و فعالیت‌های شبکه اجتماعی در دانشجویان پزشکی انجام دادند و نتایج نشان داد عادات‌های مطالعه و راهبرد مطالعه، با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی آنلاین در ارتباط بود، همسو و هم‌جهت می‌باشد. از طرفی با نتیجه تحقیقی که توسط Komasy (۲۰۱۶) با عنوان مقایسه اثربخشی ارائه آموزش از طریق شبکه‌های اجتماعی با آموزش حضوری بر میزان یادگیری و یادداری دانش‌آموزان بزرگسال انجام گرفت و یافته‌های آن نشان داد میزان یادگیری و یادداری گروه آزمایش که از طریق شبکه مجازی آموزش دیده بودند، نسبت به گروه کنترل که آموزش حضوری دیده بودند، به طور معناداری افزایش یافته است و همچنین با پژوهش Khalaji و Dehghani (۲۰۱۵) با عنوان تأملی بر نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی بر فرآیند آموزش و یادگیری انجام دادند و نتایج نشان‌دهنده این واقعیت بود که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در آموزش، به شکل‌های مختلف، نوآوری در آموزش را افزایش می‌دهد و در آخر با نتیجه پژوهش Balakrishnan (۲۰۱۷) که با عنوان رسانه‌های اجتماعی و کاربرد آنها در یادگیری انجام دادند و نتایج نشانگر آن بود که رسانه اجتماعی می‌تواند ابزاری نوآورانه و تأثیرگذار در آموزش و یادگیری باشد ناهمسو با نتایج پژوهش حاضر می‌باشد و همچنین با تحقیق Rahimidoost, Sayyahi & Falahi (۲۰۱۶) ناهمسو می‌باشد؛ زیرا نتایج حاکی از این است که دبیران می‌توانند در زمینه کیفیت تدریس خود و تعمیق یادگیری، افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی، مشارکت کلاسی و فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان از شبکه‌های اجتماعی مجازی بهره گیرند.

کیفیت آن نزدیک نماییم. اما تحقیقات امروز به دنبال توسعه فناوری به منظور رفع نواقص و کاستی‌های آموزش حضوری توسط آموزش الکترونیکی علی‌الخصوص آموزش‌های سیار (شبکه‌های اجتماعی مجازی) هستند. بدون شک ساختار حضوری نظام آموزشی موجود، توان مقابله با افزایش روزافزون تقاضا برای آموزش و سایر مسائل و مشکلاتی که جامعه صنعتی امروز برای یادگیرندگان ایجاد کرده است را ندارد. بنابراین با توجه به چالش‌های موجود در نظام آموزشی و همچنین فرصت‌هایی که به واسطه فناوری اطلاعات و ارتباطات نوین از جمله شبکه‌های اجتماعی مجازی در اختیار است، می‌توان نسبت به رفع چالش‌های نظام آموزشی اقدام کرد و جهت غنی‌سازی آموزش از آنها بهره گرفت. به نظر می‌رسد بهره‌مندی از شبکه‌های اجتماعی مجازی به عنوان یکی از دستاوردهای اینترنت و فناوری، مفید و مؤثر خواهد بود و امر آموزش را با تحولات عظیمی مواجه ساخته و به همه‌گیر شدن آموزش در گستره جهانی کمک شایانی خواهد کرد.

نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقاتی که توسط Tamanaei far, Sedeghi Arfaei & Gandomi (۲۰۱۳) با عنوان رابطه میزان استفاده از اینترنت با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی کاشان انجام دادند و نتایج نشان داد که اعتیاد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی موجب افت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود و لازم است دست‌اندرکاران جهت آموزش استفاده بهتر از اینترنت و پیشگیری از اعتیاد به آن برنامه‌ریزی کنند و همچنین تحقیقی که Al-Jabri و Eid (۲۰۱۶) با عنوان شبکه‌های اجتماعی، تبادل دانش و یادگیری دانشجویان انجام دادند و نتایج نشانگر آن بود که روابط مثبت و معناداری بین چت و گفتگوی آنلاین، تبادل فایل، تبادل فایل، تبادل دانش و سرگرمی و لذت یادگیری برای دانشجویان وجود دارد، همچنین تحقیقی که توسط Gronhook & et al (۱۹۸۵) انجام پذیرفت و در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که استفاده زیاد از اینترنت و

References

- Sliven J. [Internet and Society]. Tehran: Book 2001.
- Arjani I, Zahed Babolan A, Moeini Kia M, Khaleqkhan A. [The Role of Virtual Social Networks in the Research Capabilities of Graduate Students]. *Interdisc J Virt Learn Med Sci*. 2015;6(2).
- Kia A, Asghar N, Moradabadi Y. [Factors Related to Students' Attitude Towards Social Network of Facebook (Comparative Study of Iranian and American Students)]. *CSJ*. 2012;13(49):181-212.
- Mir Mohammad Sadeghi M. [Social Network Analysis by Nodexl]. Tehran: Kian Publication; 2012.
- Aghili V, Puri E. [Effect of virtual social networks on interpersonal communication between users]. 2013.
- Javadi Ali M. [Survey on the Amount and Type of Internet Use and Its Impact on Family Values among High School Students in Public Schools in Mashhad 3th District]. Mashhad: Ferdowsi University; 2004.
- Lee J, Lee H. The computer-mediated communication network: Exploring the linkage between the online community and social capital. *New Media Soc*. 2010;12(5):711-27.
- Alexander S. E-learning developments and experiences. *Educ Train*. 2001;43(4/5):240-8. doi: 10.1108/00400910110399247
- Gunawardena CN, Hermans MB, Sanchez D, Richmond C, Bohley M, Tuttle R. A theoretical framework for building online communities of practice with social networking tools. *Educ Media Int*. 2009;46(1):3-16. doi: 10.1080/09523980802588626
- Sylvester DE, McGlynn AJ. The Digital Divide, Political Participation, and Place. *Soc Sci Comput Rev*. 2009;28(1):64-74. doi: 10.1177/0894439309335148
- Anderson T, Liam R, Garrison DR, Archer W. Assessing teaching presence in a computer conferencing context. *JALN*. 2001;5(2):1-17.
- Sparrowe RT, Liden RC, Wayne SJ, Kraimer ML. Social Networks and the Performance of Individuals and Groups. *Acad Manage J*. 2001;44(2):316-25. doi: 10.5465/3069458
- Kietzmann JH, Hermkens K, McCarthy IP, Silvestre BS. Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Busin Horiz*. 2011;54(3):241-51.
- Sponcil M, Gitimu P. Use of social media by college students: Relationship to communication and self-concept. *J Technol Res*. 2013;4:1.
- Eltantawy N, Wiest JB. The Arab spring| Social media in the Egyptian revolution: reconsidering resource mobilization theory. *Int J Commun* 2011;5:18.
- Lewis K, Kaufman J, Gonzalez M, Wimmer A, Christakis N. Tastes, ties, and time: A new social network dataset using Facebook.com. *Soc Networks*. 2008;30(4):330-42. doi: 10.1016/j.socnet.2008.07.002
- Seder JP, Oishi S. Ethnic/racial homogeneity in college students' Facebook friendship networks and subjective well-being. *J Res Pers*. 2009;43(3):438-43. doi: 10.1016/j.jrjp.2009.01.009
- Crook C, Harrison C. Web 2.0 technologies for learning at key stages 3 and 4: Summary report 2008 [cited 2017]. Available

- from:http://dera.ioe.ac.uk/1480/1/becta_2008_web2_summary.pdf.
19. Selwyn N. Web 2.0 applications as alternative environments for informal learning - a critical review. *Alternative learning environments in practice: Using ICT to change impact and outcomes 2008* [cited 2017]. Available from: <https://www1.oecd.org/edu/ceeri/39458556.pdf>.
 20. Solomon G, Schrum L. *Web 2.0: New tools, new schools*. Arlington: International Society for Technology in Education; 2007.
 21. Mashini J. [Factors affecting academic achievement]. *J Educ*. 1996;8.
 22. Pempek TA, Yermolayeva YA, Calvert SL. College students' social networking experiences on Facebook. *J Appl Dev Psychol* 2009;30(3):227-38. doi: 10.1016/j.appdev.2008.12.010
 23. O'Brien SJ. Facebook and other Internet use and the academic performance of college students: Temple University; 2011.
 24. Pasek J, Hargittai E. Facebook and academic performance: Reconciling a media sensation with data. *First Monday*. 2009;14(5).
 25. Schwartz JL, Donovan J, Guido-DiBrito F. Stories of Social Class: Self-Identified Mexican Male College Students Crack the Silence. *J Coll Stud Dev* 2009;50(1):50-66. doi: 10.1353/csd.0.0051
 26. Yang Y-TC. A catalyst for teaching critical thinking in a large university class in Taiwan: Asynchronous online discussions with the facilitation of teaching assistants. *Educ Technol Res Dev*. 2008;56(3):241-64.
 27. Selwyn N. Web 2.0 applications as alternative environments for informal learning e a critical review. OECD- KERIS expert meeting 2007.
 28. Roblyer MD, McDaniel M, Webb M, Herman J, Witty JV. Findings on Facebook in higher education: A comparison of college faculty and student uses and perceptions of social networking sites. *Internet High Educ*. 2010;13(3):134-40. doi: 10.1016/j.iheduc.2010.03.002
 29. Saemi H, Vajargah F, Attaran M, AA FA. Compiling the curriculum planning pattern based on social network to train and improve the university teachers. *Educ Strategies Med Sci*. 2014;7(3):191-8.
 30. Zaidieh AJY. The use of social networking in education: Challenges and opportunities. *World Comput Sci Inf Technol J*. 2012;2(1):18-21.
 31. Murray C. Schools and social networking: Fear or education. *Synerg Perspect Local*. 2008;6(1):8-12.
 32. Tamanaei Far M, Sedigh Arfaei F, Gandomi Z. [The relationship between the use of the Internet and the academic achievement of high school students in Kashan]. *J Qazvin Univ Med Sci*. 2013;17(2):78-84.
 33. Balakrishnan V, Teoh KK, Pourshafie T, Liew TK. Social media and their use in learning: A comparative analysis between Australia and Malaysia from the learners' perspectives. *Australasian J Educ Technol* 2017;33(1).
 34. Eid MIM, Al-Jabri IM. Social networking, knowledge sharing, and student learning: The case of university students. *Comput Educ*. 2016;99:14-27. doi: 10.1016/j.compedu.2016.04.007
 35. Bickerdike A, O'Deasmhunaigh C, O'Flynn S, O'Tuathaigh C. Learning strategies, study habits and social networking activity of undergraduate medical students. *Int J Med Educ*. 2016;7:230-6. doi: 10.5116/ijme.576f.d074 PMID: 27424041
 36. Komasy M. [Comparing the effectiveness of educating through the social networks and face-to-face method on learning and retention of pre-university student in science course social in khorramdarreh city]. Tehran: University of Allameh Tabatabaiei; 2016.
 37. Khalaji Z, Dehghani M. [Reflection on the role of virtual social networks on the process of teaching and learning with an emphasis on the opportunities and challenges. Proceedings of the National Conference on Virtual social networks: A platform for teaching and learning]. Tehran: University of Allameh Tabatabaiei Press; 2016.
 38. Junco R, Heiberger G, Loken E. The effect of Twitter on college student engagement and grades. *J Comput Assist Learn* 2011;27(2):119-32. doi: 10.1111/j.1365-2729.2010.00387.x
 39. Johnson KA. The effect of Twitter posts on students' perceptions of instructor credibility. *Learn Media Technol* 2011;36(1):21-38. doi: 10.1080/17439884.2010.534798
 40. Mazer JP, Murphy RE, Simonds CJ. The effects of teacher self-disclosure via Facebook on teacher credibility. *Learn Media Technol*. 2009;34(2):175-83. doi: 10.1080/17439880902923655
 41. Shahamat F. [Examine the relationship between self-regulation and cognitive styles with the performance of students in schools compared with traditional environments]. Tehran: University of Teacher Education; 2006.
 42. Kadivar P. [The share of self-efficacy, self-determination and intelligence of students in order to provide a model for optimal learning]. Tehran: Institute of Education; 2008.
 43. Atkinson * S. A Comparison of Pupil Learning and Achievement in Computer Aided Learning and Traditionally Taught Situations with Special Reference to Cognitive Style and Gender Issues. *Educ Psychol* 2004;24(5):659-79. doi: 10.1080/0144341042000262962
 44. Duby D. How leaders support teachers to facilitate self-regulated learning in learning organizations: A multiple-case study, regent university. Regent: University of Regent; 2009.
 45. Gerkin KL, Taylor TH, Weatherby FM. The perception of learning and satisfaction of nurses in the online environment. *J Nurses Staff Dev*. 2009;25(1):E8-E13. doi: 10.1097/NNN.0b013e318194b6a4 PMID: 19182548
 46. Choules AP. The use of elearning in medical education: a review of the current situation. *Postgrad Med J*. 2007;83(978):212-6. doi: 10.1136/pgmj.2006.054189 PMID: 17403945
 47. Jossif A, Pattichis CS, Kyriakides M, Pitsillides A, Kyriacou E, Dikaiakos M. Selected eHealth applications in Cyprus from the training perspective. *Methods Inf Med*. 2007;46(1):84-9. PMID: 17224988
 48. Zajaczek JE, Gotz F, Kupka T, Behrends M, Haubitze B, Donnerstag F, et al. eLearning in education and advanced training in neuroradiology: introduction of a web-based teaching and learning application. *Neuroradiology*. 2006;48(9):640-6. doi: 10.1007/s00234-006-0108-x PMID: 16819653
 49. Caporale V, Alessandrini B, Dalla Villa P, Del Papa S. Global perspectives on animal welfare: Europe. *Rev Sci Tech*. 2005;24(2):567-77. PMID: 16358508
 50. Docherty C, Hoy D, Topp H, Trinder K. eLearning techniques supporting problem based learning in clinical simulation. *Int J Med Inform*. 2005;74(7-8):527-33. doi: 10.1016/j.ijmedinf.2005.03.009 PMID: 16043082
 51. Leed C. Preparing for a software transition: how the VNA of Central Jersey cured its training ailments in record time. *Home Healthc Nurse*. 2005;23(1):50-2. PMID: 15632509
 52. Rahimidoost G, Sayyahi N, Falahi M. [The Ways Of Using Its College Teachers From Virtual Social Networks In Education]. *Educ Strategies Med Sci*. 2017;10.
 53. Dale C, Pymm JM. *Podagogy*. *Act Learn High Educ*. 2009;10(1):84-96. doi: 10.1177/1469787408100197
 54. Crook C, Fisher T, Graber R, Harrison C, Lewin C, Cummings J. Implementing Web 2.0 in secondary schools: Impacts, barriers and issues 2008 [cited 2017]. Available from: http://dera.ioe.ac.uk/1478/1/becta_2008_web2_useinschools_report.pdf.
 55. Hung H-T, Yuen SC-Y. Educational use of social networking technology in higher education. *Teach High Educ*. 2010;15(6):703-14. doi: 10.1080/13562517.2010.507307